

grafiti
графіті

Наталка СНЯДАНКО

**КОЛЕКЦІЯ
ПРИСТРАСТЕЙ,**

або

**ПРИГОДИ
МОЛОДОЇ
УКРАЇНКИ**

Харків «Фоліо» 2013

ПЕРЕДМОВА

В кожній літературі є книги, що стали знаковими, або культовими, для свого покоління, але цю свою ознаку чи, радше, цей свій вплив перенесли і на наступні покоління. Маю на увазі романи на кшталт «В дорозі» Керуака, чи найвідоміший твір Селінджера «Над прірвою...» Радянська українська (та й радянська російська) літератури такого твору нам не дали, але після звільнення нашої літератури від «радянськості» мене не полишала надія, що ось-ось з'явиться нова література, яка зможе передавати читачу свій внутрішній «драйв», свою енергетику майже на фізичному рівні, що читач після прочитання книги отримає таку жадобу до життя, до руху, як щойно заряджений акумулятор. Мене не турбує, що з приводу таких моїх порівнянь скажуть літературознавці та критики, що спеціалізуються на мертвій літературі. Мене більше цікавить, що вони скажуть, прочитає цей твір Наталки Сняданко, найяскравіший за останній час приклад живої літератури. Думаю, що багатьох «живих класиків» укрліту просто перемкне вже десь на десятій сторінці, і комусь ця книжка може спричинити інфаркт. Якби було більше такої літератури, варто було б винайти знак-попередження, щось типу «Людам похилого віку і такого ж способу мислення читати не рекомендується». Але ж свободу кожного треба поважати, як я із задоволенням поважаю свободу авторки — Наталки Сняданко, яка розкуто розповідає в цій книзі про почуття, роздуми, емоції молодої львівянки, про її взросління і статеве дозрівання, про перший сексуальний досвід, про Україну, про Німеччину, про те, що «чорнобриві» можуть кохатися і з москалями, і з німцями. І що з цього кохання виходить. Розповідь від першої особи має свій величезний плюс — у читача виникає відчуття незвичної широти, він вірить кожному слову героїні. Він... Але краще самі спробуйте прочитати, і ви зрозумієте, що я маю на увазі. Я спробував і отримав задоволення. А ще побачив, що сучасна молода українська література оформлюється нарешті в повноцінне і повноплинне явище. І йдеться в цій літературі не про козака Мамая, а про чоловіка і жінку, про Україну і Європу, про нас з вами.

Андрій Курков

**КОЛЕКЦІЯ ПРИСТРАСТЕЙ,
або
ПРИГОДИ МОЛОДОЇ УКРАЇНКИ**

ДИТЯЧІ ПРИСТРАСТІ

**Коли варто починати, на що не варто звертати увагу,
або Як закохатися в Джорджа Майкла?**

Хлопчик Толя був найвищим, найтовщим і найкучерявішим у нашому класі. Він дуже соромився того, що сорочка шкільної форми часто розходилася на його круглому животі, гудзики маринарки на ньому не сходилися, а мама примушувала влітку одягати під штани довгі підколінки замість шарпеток, а взимку — теплі вовняні рейтузи, в'язані бабцею. Я добре його розуміла, бо мене мама теж примушувала одягати під сукню шкільної форми довгі панталони із грубої вовни, які в народі називалися «реформами», і їх часом було видно з-під короткої спіднички. Можливо, мені лише здавалося, що їх було видно, але необхідність одягнути щось настільки потворне могла отруїти життя кому завгодно. Я не знаю, що робив зі своїми рейтузами Толя, а я, починаючи класу десь із шостого, щоранку знімала панталони в під'їзді і запихала їх у отвір поштової скриньки, а після школи виймала звідти. Аж поки одного разу мама не повернулася з роботи раніше, і не знайшла мої «реформи» поряд із журналом «Наука і життя».

Толя був дуже сором'язливим хлопчиком і щоразу червонів, коли його викликала до дошки вчителька з математики. На перервах, коли всі інші хлопці бігли надвір грати у футбол або перескакували одне одному через спину, що називалося «бавитися в козла», Толя знаходив куточок, де його ніхто не бачив, витягав із потаємної кишеньки своєї маринарки тоненьку книжечку темно-зеленого кольору і читав її впродовж усієї перерви, намагаючись залишитися непоміченим, бо така поведінка навряд чи знайшла б схвалення в очах наших із ним однокласників. Для своїх читань Толя переважно піднімався на останній шкільний поверх, і там, у закамарку біля кабінету фізики, завжди було тихо й безлюдно, бо вчителька фізики, яка завідувала цим кабінетом, вважала, що перерва існує не для того, щоб учні могли вибігатися і викричатися, а для того, щоб учителі мали нагоду відпочити і підготуватися до наступного уроку. Тому вона дуже суворо стежила за тим, щоб біля її кабінету не бавилися «у козла», «у резинки» чи навіть у «фантики». Порушники спокою в цьому куточку могли нарватися на серйозні неприємності, і кілька з них таки нарвалося. Одному з них навіть довелося підліковувати наслідки пережитого стресу в психолога. Тому тепер усі бавляться подалі від цього кабінету.

Але в першому класі ми з Толею не могли цього знати, бо ще не вивчали фізики і навіть не переходили з кабінету в кабінет, як старшокласники, а відсиджували всі уроки в одному і тому ж класі «молодшої школи», розміщеної в протилежному від школи «старшої» крилі,

і зі всього нашого класу на екскурсії в «доросле» крило ходили лише ми з Толею. Кожен із нас ховав свою тоненьку книжечку темно-зеленого кольору, а потім навіть виявилось, що то були дві однакові книжечки під назвою «Козетта». Уривок із роману Віктора Гюґо я впізнала здалеку завдяки уніфікованості радянських видань та однотипності книжкових добірок у книгозбірнях наших батьків, що нагадує про часи, коли книги «брали на макулатуру».

Я не знаю, чому ми з Толею для своїх потаємних читань під час перерви вибрали саме цю книжку. Зараз мені здається, що в цьому було мало дитячої романтики, просто книга ця була найменшою, найлегшою і, відповідно, найзручнішою для транспортування під шкільною формою. Але тоді цей збіг обставин видався мені таємничим, загадковим і сповненим прихованого змісту.

Толя найпершим у нашому класі навчився читати і завжди отримував відмінні оцінки на уроках каліграфії. Він не був круглим відмінником і явно віддавав перевагу гуманітарним дисциплінам перед точними науками, але однокласники все одно з нього кепкували, як часто кепкують зі зразкових «майбутніх медалістів», хлопці навіть не брали його з собою дивитися, як старшокласники грають у футбол.

Після закінчення 1-го класу мама Толі поговорила з директором, і його перевели відразу до 3-го, щоб він не виділявся серед набагато нижчих і мініатюрніших однолітків. Програму пропущеного року Толя наздогнав

за літо. Його батьки працювали разом із моїми і час від часу заходили до нас у гості, а одного разу ми навіть улітку поїхали разом відпочивати. Як тоді було модно, в пансіонат поблизу Одеси, на власних автомобілях. Усю дорогу Толя намагався зацікавити мене то грою в шахи, то шашками, то розмовою про книжки. Але нас із ним так нудило, що батькам доводилося зупинитися щопівгодини, аби мами виводили нас по черзі на свіже повітря, де ми й залишали вміст наших шлунків, а потім сідали назад до машини і завбачливо стискали в кулаках поліетиленові торбинки на випадок, якщо вчасно зупинитися не вдасться. Через ці незручності нам так і не вдалося знайти спільної мови, і протягом усього наступного відпочинку дружба наша так і не зміцніла. Щоправда, Толя час від часу намагався запропонувати мені зіграти на території пансіонату у прокатний бадмінтон, але мені постійно пригадувалися подробиці нашої спільної подорожі і те, як Толя мало не вимастив мені шорти, ледь устигнувши одного разу вчасно вискочити з машини з уже переповненим поліетиленовим мішечком у руках, тому я відмовлялася.

Крім того, мені дуже не подобалися труси в жовтий горошок, які Толина мама одягала на нього замість плавок, і Толин живіт, який округло нависав над трусами в жовтий горошок. А ще мені постійно ставили Толю в приклад, щойно ми переступали поріг їдальні:

— Дивися, — починала і закінчувала моя мама кожну з процедур споживання їжі, — Толя вже все з'їв, а ти ще думаєш над тарілкою.